

časopis
pro
MODERNÍ
FILOLOGII

2

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ
AKADEMIE VĚD ČR

2005
roč. 87

ISSN 0862-8459

ČASOPIS PRO MODERNÍ FILOLOGII 2/2005

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR
118 51 Praha 1, Letenská 4, tel. 221 718 944

<http://www.ujc.cas.cz/casopisy/modfil.htm>

Hlavní redaktorka Alena Šimečková
Zástupkyně hlavní redaktorky Michaela Laštovičková

Redakční kruh

Petr Čermák, Světlá Čmejrková, Josef Hladký, Jan Holeš, Aleš Klégr,
Jiří Nekvapil, Jaroslav Peprník, Jaromír Povejšil, Jaromír Tláskal,
Vladimír Uhlíř, Ludmila Uhlířová, Václav Vlasák, Jaromír Zeman

Výkonná redaktorka Lenka Vodrážková-Pokorná

OBSAH

Prof. PhDr. Alena Šimečková (25. 4. 1932 – 14. 5. 2005) (J. Stromšík)	67
Sylva Hamplová: Jazyk a dialekt v Itálii.....	69
Jaroslav Štichauer: Ronsard, předložka <i>dans</i> a kognitivní lingvistika	79
Libuše Spáčilová: Aktuální aspekty a úkoly výzkumu raně novohornoněmec- kého jazyka	92

Recenze

Ludmila Urbanová, On Expressing Meaning in English Conversation, Semantic Indeterminacy (R. Povolná).....	100
Stefan Engelberg, Lothar Lemnitzer, Lexikographie und Wörterbuchbe- nutzung (M. Vachková)	103
brücken. Neue Folge 11. Germanistisches Jahrbuch Tschechien – Slowakei 2003 (J. Povejšil)	108
François Gaudin, Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie (J. Holeš)	109
Bilingvizmus: minulost, přítomnost a budoucnost (K. Černá)	110
Milan Hrdlička, Literární překlad a komunikace (A. Adamovičová)	115

Zprávy

Romanica Olomucensia XI. (J. Kadlec)	118
Porozumění textu, gramatika a ještě něco navíc. 41. výroční zasedání Institutu německého jazyka v Mannheimu 15.–17. března 2005 (V. Dovalil)	119

Kronika

Hildegard Boková (1941–2005) (L. Vodrážková-Pokorná).....	127
---	-----

JAZYK A DIALEKT V ITÁLII

Sylva Hamplová (Praha)

LA LINGUA E I DIALETTI IN ITALIA

Per secoli i dialetti locali hanno rappresentato il principale mezzo di comunicazione orale nei singoli Stati della Penisola, mentre la lingua italiana, fondata sul dialetto fiorentino, serviva di regola solo come lingua scritta. Soltanto dopo l'unificazione dell'Italia nel 1870 cominciò l'italianizzazione dei dialetti che progredì rapidamente anche grazie ad alcuni fattori extralinguistici (quali l'insegnamento scolastico obbligatorio, lo sviluppo delle industrie e delle grandi città, fenomeno che determinò migrazioni interne, la necessità di comprendere il linguaggio burocratico, l'esercito unitario e negli ultimi decenni la diffusione dei nuovi mezzi di comunicazione di massa). Nonostante la diffusione dell'italiano e del bilinguismo (cioè della conoscenza dell'italiano e del dialetto insieme) l'uso dei dialetti è ancora ai nostri giorni vivo al punto che i linguisti constatano sul territorio italiano l'esistenza di quattro varietà linguistiche: italiano comune, italiano regionale, dialetto regionale e dialetto locale. I dialetti locali generalmente si dividono in tre grandi gruppi: 1. settentrionali (gallo-italici, veneti e istriani), 2. toscani e corsi, 3. centro-meridionali.

RONSARD, PŘEDLOŽKA *DANS* A KOGNITIVNÍ LINGVISTIKA

Jaroslav Štichauer (Praha)

RONSARD, LA PRÉPOSITION *DANS* ET LA LINGUISTIQUE COGNITIVE

L'article essaie de fournir un cadre explicatif – à savoir le concept (d'inspiration cognitive) de locativité dite faible et celui de locativité forte – à l'apparition relativement massive d'une nouvelle préposition locative *dans* dans les textes de la seconde moitié du XVIe siècle, et d'abord dans les premières œuvres de Ronsard. Dans cette perspective, *dans* vient non seulement suppléer la forme *ou* (< **en* + *le*) devenue obsolète, mais représente d'abord un moyen pour exprimer la locativité forte. Un certain nombre d'emplois modernes du type dans la plaine, dans le désert, etc. serait la survivance de ces premiers emplois de locativité forte.

AKTUÁLNÍ ASPEKTY A ÚKOLY VÝZKUMU RANĚ
NOVOHORNONĚMECKÉHO JAZYKA

Libuše Spáčilová (Olomouc)

AKTUELLE ASPEKTE UND AUFGABEN DER ERFORSCHUNG
FRÜHNEUHOCHDEUTSCHER TEXTE

Anfang der Achtzigerjahre des 20. Jahrhunderts erfuhr die Historiolinguistik infolge der Entwicklung der Pragmatik eine wesentliche Veränderung. Eine auf die Untersuchung der frühneuhochdeutschen Sprache gerichtete Forschung setzt sich zum Ziel, das alltägliche Kommunikationsnetz zu rekonstruieren und seine Bedeutung für die Sprachentwicklung festzustellen. Die Sprachgeschichte als Geschichte eines Systems wurde erschöpfend behandelt und an ihre Stelle tritt die Kommunikationsgeschichte. Im Mittelpunkt dieser Forschungsarbeit stehen frühneuhochdeutsche Texte – untersucht wird ihre Textstruktur mit dem Ziel, Formulierungsmuster ausgewählter Texttypen zu erschließen. Neben der Analyse der Makrostruktur konzentriert sich die Untersuchung auf die Mikrostruktur der Texte – auf die morphosyntaktische, lexikalische und phonographematische Ebene. Der Aufsatz geht auf einige Probleme der historischen Textlinguistik ein und stellt wichtige Aufgaben der historiolinguistischen Forschung in Mähren vor.

Libuše Spáčilová – FF UP, katedra germanistiky, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc